

ΤΑ ΠΡΑΙΟΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΠΑΠΠΑ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ

ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΗ

Ήταν Αβγουστος μήνας. Τὰ σταφύλια ώριμα, τα σῦκα μελάτα, κ' ἡ ἔληξ ἀρχίζανε νὰ κιτρινίζουσε στὰ ψηλά ψηλά κλωνιά. Ἡ ρίγανη καὶ τὸ θυμάρι μοσκοβολούσανε στὰ βουνὰ τριγύρω, καὶ κάνανε τὴν ἀναπνοὴ τοῦ ἀνθρώπου σωστὴ ἀπόλαψη.

Τὴν ἔξοχὴ ἦταν κείνη! Ποιὰ ἄλλη τέτοια εἶδα στὸν κόσμο! Πρῶτες, καὶ πάλι πρῶτες ἀγάπες! Τίποτε δὲν σὰς ξεπερνᾷ. Μένετε πάντα μέσα στὸ νοῦ μου, ὅσο κι' ἂν γεράσουμε, ὅσο κι' ἂν πάθουμε, κι' ἀχτινοβολᾶτε ἀπάνω στὴν ἀχαρὴ τῆς ζωῆς μας.

Ἡ πιὸ γλυκεῖα ὥρα τῆς ἔξοχῆς ἐκείνης δὲν ἦτανε μῆτε τὴν αὐγὴ, ποὺ χαμογελοῦσαν τὰ βουνὰ καθὼς τᾶθλεπε ὁ ἥλιος, μῆτε τὸ μεσημέρι, ποὺ μᾶς ξεκούφαινε ὁ τζίτζικας, μῆτε τὸ βράδυ, ποὺ κατεβαίναμε στὸ γιάλο καὶ βλέπαμε τὰ ψάρια ποὺ πηδούσανε στὸν ἀέρα σὰ νὰ μὴν τὰ χῶρουσε ἡ θάλασσα. Ἡ καθατὸ ὥρα ἐδῶ πέρα ἦταν τὴ νύχτα, στὸ περιβόλι τοῦ πύργου, κάτω ἀπὸ τὶς βυσιινιές, πλάγι στὴ βρύση, τὴν ἀσώπαστη βρύση, ποὺ μαζὺ μὲ τὰ βαθράκια, μὲ τὰ κουδούνια τῶν κοπαδιῶν τριγύρω, καὶ μὲ τὸ σιγανὸ μουρμουρητὸ τῆς ἀκρογιαλιᾶς ἔπαιζαν τὴ γλυκύτερη μουσικὴ ποὺ ἀκούστηκε. Καὶ ξέχασα τὸ καλύτερο ὄργανό τῆς: τὶς τρουξαλλίδες ποὺ σφυρίζανε μέσα στὰ χόρτα μὲ τὴν ἐπιμονὴ τοῦ τζίτζικα, μὰ ὄχι καὶ μὲ τὸ θάρρος τοῦ τὸ τραγοῦδι τοῦς ἦταν ντροπαλὸ, τρυφερὸ καὶ ἡσυχὸ σὰν τὶς ξαυτερες ἐκείνες νυχτιές.

Σὰν περνοῦσε ἡ ὥρα λιγάκι, γύριζε καὶ τάγέρι ἀπὸ τὴν στεριά, «κατέβαζε ὁ ντερές», καθὼς λέγαμε, καὶ μᾶς παρέχυνε μὲ μιὰ δροσιὰ, ποὺ καὶ γέρος νὰ ἦσουν ξανάνειωνες. Οἱ λεῦκοι κοντὰ στὴ βρύση ἦσαν οἱ πρῶτοι ποὺ μᾶς μνηνοῦσαν αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ ἀγεριοῦ, μ' ἓνα δαιμονισμένο καὶ βαθὺ βοητὸ.

Ἐκεῖ περνοῦσαμε τὶς βραδυές μας τὸ καλοκαίρι. Ἐκεῖ ἀκούστηκαν πολλὰ παραμῦθια, καὶ πολλὰ τραγοῦδια. Ἐκεῖ οἱ γέροι μας πολεμοῦσαν ποιὸς νὰ ξεπεράσῃ τὸν ἄλλονα στὸ θυμητικὸ, καὶ ποιὸς νὰ πῆ τις πιὸ παλῆς καὶ τις πιὸ νόστιμες ἱστορίες. Καὶ σὰν κουράζονταν οἱ γέροι, ἀρχινοῦσαν τ' ἀγόρια κ' ἡ κοπέλλες τὸ τραγοῦδι καὶ τὸ παιγνίδι. Ὡσπου ἤρχονταν ὁ ψαρός (ἔτσι ἔλεγαν τὸν ὕπνο) καὶ μᾶς ἔπαιρνε ἓναν-ἓναν.

Κοντὰ σὲ κείνο τάξεχαστο περιβόλι εἶχε κι' ἓν' ἀμπελάκι, μ' ἓνα καλύβι στὴν κώχη. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ καλύβι καθότανε μοναχὸς τοῦ καὶ κάπνιζε τὸ τσιμπουκάκι τοῦ ἓνας γέρος παππᾶς, ὁ Παππᾶ - Σωφρόνιος.

Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρέσῃ, πολὺ ὡμορφος δὲν ἦταν ὁ Παππᾶ - Σωφρόνιος, ἦταν καὶ γεμάτος παραξενιές. Ντελὴ Παππᾶ τονε λέγανε στὸ χωριό. Μῦτη σὰν ὄρνιου, γένεια σὰν τράγου, ἄσπρα στὶς ἄκρες καὶ κίτρινα γύρω στὸ στόμα ἀπὸ τὸ κάπνισμα, πρόσωπο ζαρωμένο καὶ λιοκαμμένο, μάτια ποὺ σπιθοβολούσανε, ἴσως ἀπὸ τὸ πολὺ κρασί — νὰ ὁ Παππᾶ - Σωφρόνιος.

Σὰ λειτουργοῦσε στὴν ἐκκλησιά του, μᾶς τρόμαζε μὲ τὴ ραγισμένη φωνή του. Σὰ διάβαζε τὶς εὐκές του, ἔλεγε καὶ πρόσταζε τοὺς ἐργάτες τοῦ ἀμπελιοῦ του. Κι' ὄλο μὲ τὰ χτήματά του εἶχε νὰ κάνῃ.

Μὲ τὸ ν' ἀγαποῦσε τὰ χωραφάκια τοῦ ὁ παππᾶς μας θαρρῶ πὼς δὲν κολαζότανε καὶ πολὺ. Αὐτὸ τάλαιφρὸ τὸ ψεγάδι τῶχουσε μερικοὶ μας παππάδες, κ' εἶνε μὰ τὴν ἀλήθεια νὰ τοὺς ζηλεύῃ κανένας. Στὸ χωριὸ καλιμάφκι, στὸ χωράφι σκούφια καὶ κλαδευτήρι. Χίλιες

«... Κάθε λαὸς πρέπει νὰ ἔχη τὴν ὑπερηφάνειαν νὰ μὴν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἄλλον, ἀλλὰ νὰ ἔνῃ δύνανται μόνος τοῦ νὰ ὑπερασπισθῇ· τότε ἓνας τέτοιος ὑπερήφανος καὶ ἰσχυρὸς λαὸς εἶνε καὶ γιὰ φίλος χρήσιμος».

I. ΜΕΤΑΞΑΣ

(Ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ εἰς τὸ συλλαλητήριον τῆς Θεσσαλονίκης τῆς 25ης Ὀκτωβρίου 1936).

φορὲς καλύτερη διδασχὴ ἀπὸ κείνες τὶς φαρδομάνικες ποὺ ἀκούμε στὸν ἔξω κόσμο.

Ὁ Παππᾶ - Σωφρόνιος ἦταν ἀγράμματος, παράξενος, σκαρτάδος· τέσσερα δὲν τὸν ἔμελλε γιὰ τὸν κόσμο. Μιὰ τῶρριχε στὸ γλέντι μὲ κοσμικοὺς, μιὰ γινότανε καὶ ἀπὸ τὸν Ἄη Ἄντωνη πιὸ ἅγιος. Σὰν τὸν ἔπιαναν ἡ παραξενιές του, περίπαιζε τὸν καθέναν καὶ κανέναν δὲν πίστευε. Χάζι τὸν ἔκανα σὰν τὸν παρακαλοῦσε καμμιά γρηὰ νὰ γράψῃ καὶ τάντροῦ τῆς τῶνομα καὶ νὰ τὸ διαβάσῃ στὴ λειτουργία, κι' αὐτὸς χαμογελοῦσε κατόπι τῆς μ' ἓνα παμπόνηρο τρόπο, σὰ νὰ τῆς ἔλεγε πὼς τάχατες τώρα μᾶς ἔβαλες καὶ σὺ γνῶσι!

Ἐκεῖ λοιπὸν ποὺ καθοῦμαστε στὸ περιβόλι τοῦ πύργου μιὰ βραδυὴ καὶ μισοκοιμούμαστε, εἶπε ἓνας μας:

— Ἄς φωνάξουμε τὸν Παππᾶ - Σωφρόνιο νάρθη νὰ μᾶς ξυπνήσῃ. Ἐνα κρασάκι, καὶ θάρχιση νὰ λήῃ.

Σὲ λιγάκι τὸν εἶχαμε καθισμένο διπλοπόδι στὴν πεζούλα, μὲ τὸ τσιμπουκάκι του, καὶ μὲ τὸ κρασί στὸ πλάγι. Ἀγαποῦσε πάντα νὰ διηγᾶται πράματα ποὺ τὰ πρόφθασε αὐτὸς μοναχὸς καὶ μερικοὶ ἄλλοι. Μὰ τὴ βραδυὰ ἐκείνη πολλὰ λόγια δὲν εἶχε. Συλλογισμένως ἔφαινονταν.

— Τί ἔχεις δάσκαλε, καὶ δὲ μᾶς μιλάς ἀπόψε; Τὰ μαζούλια πᾶν καλά.

— Αἶ, παιδιὰ μου, ἔβαλα καὶ γὼ σήμερα γνῶσι. Πάει ἡ καυμένη ἡ θειά Δαφνούλα! Ὁ ἴδιος τὴν ἔθαψα. Τοῦ κάκου γύρεψα νὰ τὸ δῶ τὸ χαμογέλιο τῆς νειότης τῆς, καθὼς ποὺ τᾶθλεπα μέσα στὸ νοῦ μου.

Ἐμεῖς ποὺ τὴν ξέραμε τὴ θειά Δαφνούλα, τὴ χήρα τοῦ μπάρμπα Λεφτέρη, ποὺ πλακώθηκε στὸ σεισμό, γιὰ τὴν ἦτανε μεθυσμένος καὶ δὲν πρόφτασε νὰ ξεφύγῃ, καὶ τὴν ἄφησε ἐξῆντα χρονῶ χήρα, καὶ κουβαλοῦσε νερὸ στὸ μπουστάνι τῆς, καὶ μᾶς ἔφερνε τρουφαντὰ, καὶ τῆς δίναμε πότε ψωμί, πότε ροῦχα, τί ἄλλο μπορούσαμε νὰ κάνουμε παρὰ νὰ ξεσπάσουμε στὰ γέλια, καθὼς ἀκούσαμε τὸν Πάτερ Σωφρόνιο νὰ μᾶς μιλάῃ ἔτσι γιὰ τὴ γρηὰ ποὺ συχωρέθηκε κείνη τὴν πρωινή;

— Αἶ, παιδιὰ μου, γελᾶτε σεῖς, μὰ ποῦ νὰ ξέρετε, ποῦ νὰ ξέρετε!

Καὶ λόγιαζε πρὸς τὸ χωραφάκι τῆς θειά Δαφνούλας.

Μὴ μπορῶντας νὰ μαντέψουμε τὸ τί ἔτρεχε, κυττάξαμε ἓνας τὸν ἄλλονα μ' ἓνα κρυφὸ γνέψιμο. Ὑστερα βλέποντας ἐγὼ πὼς μισοδάκρυζαν καὶ τὰ μάτια του, συλλογίστηκα πὼς κάτι ἀληθινὸς πόνος θὰ τὸν τρώῃ, καὶ τοῦ λέω:

— Πές μου το, δάσκαλε, τί εἶνε ποὺ σὲ κάνει καὶ λυπᾶσαι ἔτσι; Ὡς τώρα μᾶς ξεμολογοῦσες τουλόγου σου, ἄς σὲ ξομολογήσουμε καὶ μεῖς τώρα· δικοὶ καὶ γειτόνοι εἴμαστε, κανένας ἄλλος δὲν εἶνε δῶ παρὰ ὁ Θεὸς καὶ μεῖς.

Γύρισε τότες καὶ μᾶς εἶδε μὲ πιὸ χαρούμενη ὄψη, καὶ μᾶς εἶπε τὴν ἀκόλουθη ἱστορία:

— Ναί, θὰ σὰς τὸ πῶ, παιδιὰ μου, θέλω νὰ σὰς τὸ πῶ· τώρα, ποὺ πάει καὶ κείνη, θὰ πάω καὶ γὼ γλήγορα πειά. Ἄλλο δικὸ δὲν ἔχω ἀπὸ σὰς. Οἱ δικοὶ μου ὄλοι ἦτανε στὴ Σέρρα. Τί γενήκανε, Θεὸς τὸ ξέρει. Πενήντα χρόνια τώρα!

»Σὰν ξέπεσα στὸ χωριὸ τοῦτο εἴκοσι χρονῶν παιδί, μὲ πῆρε στὸ μαγαζὶ τοῦ κάτω στὴ σκάλα ὁ μπάρμπα Γιάννης, ποὺ παντρεύτηκε καὶ πῆρε τὴ Ρεγινούδα, τὴν ἀδερφή τοῦ Χατζῆ Γληγόρη, ποὺ τὸν ἔκοψαν οἱ Τοῦρκοι γιὰ τὴν μᾶς ἔκαμε τὴν ἐκκλησιά μιὰ πῆχυ πιὸ ἀψηλὴ ἀπ' ὅ,τι ἔλεγε τὸ φερμάνι. Πῆρε τότες καλὴ προίκα ὁ μπάρμπα Γιάννης. Μὰ στὸ τέλος, ἄλλο ἀπ' αὐτὸ τὸ χωραφάκι τῆς θειά Δαφνούλας δὲν ἔμεινε.

»Μου λέει τότες ὁ μπάμπας Γιάννης, —Σωτήρη, αὐτὸ ἦταν τὸ νομά μου, ἐσύ γιὰ τὸ μαγαζὶ δὲν εἶσαι, νὰ πᾶς νὰ δουλέψης στὰ χτήματα. Καὶ γὼ τί ἄλλο ἤθελα! Ὁ πατέρας μου, ὁ παππούς μου, ὄλο μας τὸ σαρκὶ εἴμαστε τοῦ χωραφίου ἀθρῶποι. Σ' ἔξη μῆνες τῶκαμα περιβόλι τὸ χωραφάκι. Θυμᾶστε κείνο τὸ κούτσουρο κοντὰ στὸ πηγάδι; Ἡταν ἡ μεγαλύτερη ἐλῆ ἐκεῖ πέρα. Τώρα εἶνε κι' αὐτὸ κούτσουρο σάν καὶ μένα.

Πίσ' ἀπὸ τὸ βουνό, κατὰ τὴ θάλασσα, εἶχαμε καὶ τότες τὸ ξωκκλήσι τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων μὰ τότες ἦταν ἕνας γύρος πέτρες, ἡ ἀγριλῆ στὸ πλάγι γεμάτη κουρέλλια, πού τᾶδεναν ἡ μαννάδες γιὰ ν' ἀφήσουν ἐκεῖ τις ἀρρώστειες τῶν παιδιῶν τους, κ' ἡ ἄγια τράπεζα, πέτρινη κι' αὐτή. Τώρα πάει καὶ τὸ ξωκκλήσι, γιὰ τὴ τῶ χτισαν! Μπαίνεις τώρα μέσα σ' ἕνα σκοτεινὸ καλύβι καὶ προσκυνάς.

Ἦταν τριάντα τοῦ Θεριστῆ, παραμονὴ τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων. Ὁ κόσμος ἤρχονταν ἀπὸ παντοῦ γιὰ τὸ πανηγύρι. Γίνεται καὶ τώρα αὐτὸ, μὰ τώρα οἱ πιότεροι ξεκινοῦν κι' ἔρχονται τὴν αὐγὴ, λειτουργοῦνται, καὶ μέρος γυρίζουν πίσω, μέρος κάθονται ὄλη τὴ μέρα καὶ φεύγουν τὸ βράδυ. Τότες ἤρχονταν ὁ κόσμος ἀποβραδὶς. Καὶ τὸ καθαυτὸ πανηγύρι γίνονταν τὴν παραμονή, ὄλη νύχτα. Τί κακὸ καὶ τί χαλασμός! Κάθε χωράφι καὶ φωτιά στὴ μέση, κάθε δέντρο καὶ κούνια. Ἐκαναν τὰ παλληκάρια ζέφκι στὶς φωτιές γύρω, τραγουδοῦσαν ἡ κοπέλλες στὶς κούνιες. Ἄκουγες δὲν ἀκουγες τὰ τραγούδια τους, ψιλὰ-ψιλὰ καὶ σιγανὰ καθὼς τᾶλεγαν τότες.

Ἐκεῖ πέρα, παιδιὰ μου, κάτω ἀπὸ τὴ μεγάλη τὴν ἐλῆ, πού εἶνε κούτσουρο τώρα, ἐκεῖ κάθονταν ὁ Σωτήρης κι' ἀκουγε τὴ Δαφνούλα τοῦ μπάμπας Γιάννη πού τραγουδοῦσε στὴν κούνια:

Τρέμει τὸ ψάρι στὸν ψαρά, τάρν!
(στὸ μακελλάρη,
Τρέμει κ' ἐμὲ ἡ καρδούλα μου γιὰ
(κειὸ τὸ παλληκάρι.

»Τᾶβαζα καὶ γὼ σὲ καλὸ κομπόδεμα ὁ δύστυχος, δίχως νὰ συλλογιόμην πὼς ἦμουν ἀσκημομούρης, καὶ παραγυιὸς τους, καὶ πὼς ὁ Λεφτεράκης, πού ἦταν ὅταν γύρισε ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, κ' εἶχε καὶ ὠμορφιά καὶ ἄσπρα, αὐτὸς ἦταν τὸ παλληκάρι πού εἶχε στὸ νοῦ της κ' ἡ Δαφνούλα κ' ἡ μάννα της. Δὲν τὴ βλέπουν τὴν ἀναθεματισμένη τὴν καρδιά ἡ γυναῖκες, παιδιὰ μου, παράδες καὶ ὠμορφιές βλέπουνε μοναχά, κι' ἔτσι δὲ μὲ κατάλαβαν τὴ βραδυὰ ἐκεῖνη. Μὰ δὲν τὸν ἤξευρα τὸν κόσμο ἀκόμα, καὶ γελάστηκα. Κανένας δὲ μπόρεσε νὰ μὲ γελάσῃ ὕστερα στὸν κόσμο σὲ τίποτις. Τότες ὅμως γελάστηκα μιά καὶ καλή.

»Τί νὰ σᾶς τὰ πολυλογῶ σὲ λίγες μέρες μέσα ἀρραβωνιάστηκαν, καὶ σάν ἤρθαν τὰ Ξώλαμπρα, ὄλο τὸ χωριὸ καμάρωνε τὴ Δαφνούλα πού τὴν πηγαίνανε νύφη μὲ τις τρέμουσες καὶ μὲ τὰ χαμηλωμένα τὰ μάτια στὴν ἐκκλησιὰ, τὰ παιχνίδια μπροστὰ κ' οἱ παππάδες σιμά της. Μιὰ βδομάδα βίσταξε ὁ γάμος. Οἱ γάμοι τότες δὲν γινότανε σάν καὶ τώρα, ἄνε-σῖυσε. Ἦτανε μιὰ λάκερη βδομάδα κάθε μέρα κι' ἀπὸ ἕνα μεγάλο ζιαφέτι. Πού νὰ σᾶς τὰ λέω τώρα τὴ μέρα πού πηγαίνανε στὸ λουτρό τὴ νύφη, τὴ μέρα πού ἔβραζαν τὸ κεσκέκι, τὴν ἄλλη πού κουβαλοῦσαν τὰ σεντούκια, τὴν ἄλλη πού ἔστελναν τὰ μπουρέκια καὶ τὰ κεντημένα τὰ μαντήλια, τὴν ἄλλη πού στολίζαν τὴ νύφη καὶ στέκονταν ὄλες ἡ κοπέλλες τῆς γειτονιάς γύρω της καὶ τῆς ἔλεγαν τᾶτέλειωτα ἐκεῖνα τραγούδια. Καὶ τὴ νύχτα πάλι νὰ γίνεται τὸ ἀνάστα ὁ Θεὸς μὲ τὰ ξεφαντώματα! Ὅλοι κι' ὄλες ἔπρεπε νὰ χορέψουν τότες, ὡς κ' ἡ γρηές. Καὶ δὲν ἦτανε βιολιά καὶ λαγοῦτα μοναχά, μόνο τραγουδοῦσε πρῶτα ὁ γέρο Τράκος, ἀκουμπώντας στὴ μέση του τὸ βιολί, κ' ὕστερα ἔδινε φωτιά καὶ μὲ τὸ δοξάρι. Πόσα σανίδια σπάσανε, μὰ καὶ πόσα ποτήρια! Νύχτα πάνω στὴ νύχτα πίνανε οἱ δαιμόνοι. Μὰ τότες ἦταν κρασι μοναχά καὶ δὲν πείραζε.

»Νὰ μὲ συμπαθήσετε, παιδιὰ μου, πού πῆγα νὰ τὴν ξεχάσω τὴν ἱστορία μου. Ἦτανε Δευτέρα ξημέρωμα, καὶ βγάξαμε τὸ γαμπρὸ στὴν Κρύα Βρύση γιὰ τὸ «Νίψιμο».

Αὐτὸ γίνονταν, καθὼς καὶ τώρα, τὴ μέρα ὕστερ' ἀπὸ τὸ στεφάνωμα. Κι' ἔβγαιναν ὄλοι τὸ γλυκοχάραμα ξαγρυπνισμένοι νὰ πᾶνε νὰ νίψουνε τὸ γαμπρὸ. Ἐβγαίνα καὶ γὼ ὁ κακομοῦρης, καὶ τοῦ ἔχυνα τὸ νερὸ νὰ πάη φρέσκος στὴ Δαφνούλα του! Ἐτρεμε τὸ χέρι μου καθὼς ἔχυνα, δὲν ἤξευρα τί ἔκανα, τί συλλογιόμουν. Καὶ τώρα θὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ, παιδιὰ μου, μπροστὰ στὸν ἅγιο Θεό, τὸ τί ἔκανα τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη, γιὰ νὰ παρακαλῆτε κατόπι νὰ μὲ συχωρέσῃ ὁ Θεὸς γιὰ τὴν ἁμαρτία μου. Τὸν καταράστηκα ὅτες, καὶ εἶπα στὸ νοῦ μου, «καθὼς πού χύνεται τὸ νερὸ, ἔτσι νὰ χυθοῦν κι' ὄλα του τὰ καλά». Ἐπίασε ἡ κατάρρα, ἀνάθεμά την! Ἐπίασε, καὶ σὲ δυὸ χρόνια μέσα τὸν πῆρε τὸ μεθύσι, κ' ἀνεμοσκόρπισε ὄλα του τὰ προικιά. Μόνο τὸ χωραφάκι αὐτὸ τοῦ ἔμεινε, καὶ χρησίμεψε τῆς Δαφνούλας στὰ γερατεῖα της, σάν τονε σκότωσε τὸ μεθύσι.

»Ἐπὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ γάμο, ἐγὼ πειὰ τὰ εἶχα χαμένα. Μέρα καὶ νύχτα γύριζα σ' αὐτὰ τὰ βουνά, καὶ γύρευα νὰ ξεσκᾶσω μὲ τοὺς ἀναστεναγμοὺς καὶ μὲ τοὺς μανέδες. Τότες πρέπει ν' ἄσπασε κ' ἡ φωνή μου.

»Σάν πῆρε τὰ χτήματα πάνω του ὁ Λεφτέρης, καὶ καταστάλαξε ἀπὸ τις χαρὲς τοῦ γάμου του, τὸ πρῶτο πού ἔκαμε ἦτανε νὰ μὲ διώξῃ. Κάτι πρέπει νὰ μυρίστηκε φαίνεται. Κάτι πρέπει νὰ εἶπα παραλαλῶντας στὸν ὕπνο μου, καὶ τοῦ τὸ πρόφταξαν. Ἴσως ἦταν καὶ Θεοῦ θέλημα, γιὰ τὸ ἀπὸ κεῖ τράθηξα ἴσια γιὰ τὴ Μητρόπολη, καὶ τὸ γύρισα στὴν παππαδική, κ' ἤρθα κι' ἔμεινα ἀπὸ τότες στὴν ἐνορία σᾶς.

»Πενήντα χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότες. Ἡ Δαφνούλα ἤπια χίλια μαρυμάκια, ὕστερα χήρεψε, ἔμεινε δίχως παιδί καὶ

δίχως ἄλλη πόρεψη παρὰ τὸ χωράφι της, καὶ μῆτε μιὰ φορὰ δὲν ἀκουσε ἄλλο ἀπὸ τὸ στόμα μου τόσα χρόνια παρὰ τὸ «Εὐλογία Κυρίου» σάν τῆς ἔδιδε τάντιδωρο τις Κυριακὲς καὶ τις σκόλες. Τὴν ἔβλεπα καὶ θαρροῦσα πὼς ἦμουν ὁ φονηᾶς τοῦ Λεφτέρη της. Ἦταν ἡ κατάρρα, ἡ κατάρρα πού μ' ἔτρωγε, καὶ πάσκιζα νὰ τὴν πάρω πίσω μὲ τις εὐκὲς μου, μὰ ἦταν ἀργὰ πειὰ τώρα.

»Ξέρετε τώρα, παιδιὰ μου, γιὰ τὴν ἦμουν παράξενος παπᾶς, καὶ γιὰ τὴν τῶρριχτα κάποτες ὄξω, καὶ στὰ νειάτα μου καὶ στὰ γερατεῖα μου. Παιδί ἐνὼ δὲν ἦμουν παράξενος. Παράξενο μ' ἔκαμε ὁ κόσμος κ' ἡ πίκρες. Πόσες φορές κολάστηκα κ' εἶπα: γιὰ τὴν μαθὲς ὁ Θεὸς τὰ βλέπει ἀπὸ κεῖ πάνω, καὶ δὲν ἀπλώνει τᾶγιο του τὸ χέρι νὰ μᾶς γλυτώσῃ πρὶν νὰ μᾶς γαντζώσῃ ὁ Ἐξ' ἀπὸ δῶ!

»Μὰ πέρασε ἡ ὥρα, παιδιὰ μου. Ἐχετε τὴν εὐκή μου, κ' ἄς εἶμαι κι' ἁμαρτωλός. Δώστε μου τὴ δική σας, κ' ἄς εἶστε παιδιὰ. Καλή σας νύχτα. Ξερετέ τα μοναχοί σας.

Μητ' ὁ παππούς σας δὲν τᾶξερε ὁ μακαρίτης. Ὁ Θεὸς νὰ τονε συχωρέσῃ, εἶδαμε καὶ πάθαμε πολλὰ στὸν καιρὸ του. Καλή σας νύχτα».

Σὲ λιγάκι δὲν ἀκούγαμε πάλι παρὰ τὴ βροχὴ τὰ βατράχια, τις τρουξαλλίδες, τὰ κύματα. Μᾶς φάνηκε σάν ὄνειρο πού ἤρθε καὶ πέρασε. Ξυπνήσαμε πάλι ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα χρόνια πού δὲν κουράζονταν οἱ γέροι νὰ τὰ λέν καὶ νὰ τὰ ξαναλένε, μὰ ξυπνήσαμε τώρα συλλογισμένοι καὶ λυπημένοι. Ξυπνήσαμε κι' ἀπὸ τὸν ὕπνο μας τὸ πρῶτ' καὶ μάθαμε πὼς ὁ Παππᾶ-Σωφρόνιος βρέθηκε πεθαμένος ἀπάνω στ' ἀχερένιο στρώμα του.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Μόνον τὸ «ΜΠΟΥΚΕΤΟ» ἀγοράζει, εἰς ἀπολύτως ἱκανοποιητικὰς τιμὰς, παλαιὰ βιβλία, ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ, πρὸ τοῦ 1900, διάφορα φυλλάδια, παλῆς φωτογραφίες, εἰκόνες, ἔγγραφα κ.τ.λ. Πληροφορίαι: Γραφεῖα «Μπουκέτου», Γερμανοῦ Παλαιῶν Πατρῶν 5, Κῆπος Φιλαυθμῶνος, 3-9 μ. μ. καθ' ἐκάστην καὶ τὰς Κυριακάς.

